

**Francisci Monacelli Eugubini J. U. D. Protonotarii
Apostolici, olim Ecclesiae Venusinae, ac deinde Aesinatis
Vicarii Generalis, &c. Formularium Legale Practicum Fori
Ecclesiastici**

In Quo Formulæ Expeditionum usufrequentium de his, quæ pertinent ad
Officium Judicis nobile, continentur ; Opus Episcopis, Vicariis Generalibus,
Aliisque Iurisdictionem quasi Episcopalem exercentibus: necnon
Confessariis, Parochis, Cancellariis, cæterisque in dicto Foro versantibus,
apprimè utile ...

In qua præter Supplementum Formularum Fori extrajudicialis, accesserunt
quamplures Formulæ Fori contentiosi, necnon nonnullæ litteræ Pastorales
non minùs utiles, quàm necessariæ gubernium Ecclesiasticum
assumentibus, ab eodem Auctore annotationibus auctæ, sacræ paginæ
oraculis, & Sacr. ...

Monacellus, Franciscus

Venetiis, 1707

Publicationis Testamenti Parochi. Form. XVI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62423)

15. Et non tantum ingressum, sed neque egressum valent Ordinarii Monialibus permittere in aliis casibus quantumvis gravibus in Constitutione Pii V. non contentis, idest nisi in casu lepræ, magni incendii, & Epidemiæ, ut præter Fagnan. allegatum tom. 1. titul. 7. annot. ad form. 1. n. 4. declaravit quoque Sac. Congregat. Episc. litteris scriptis Nuncio Hispaniarum 8. Novemb. 1594. in quibus nomine Epidemiæ, quemcumque morbum Populare contagiosum intelligi debere respondit.

16. ED ANCHE ALLE CENSURE. Sac. Congregat. Concilii in Auximana 26. Jan. 1658. declaravit Episcopum ad Claufuram Monialium custodiendam, etiam in Monasteriis subjectis Regularibus, uti posse censuris, easque ligare, ne dum Regulares accedentes, sed etiam Moniales facta de illis mentione, & Regulares non posse absolvere incurfos. Et Sac. Congreg. Episc. in Anconitana 8. Novembr. 1585. quod posset accessum prohibere etiam sub pœna corporis afflictiva.

17. Censuris autem affici possunt Regulares non solum si alloquantur cum Monialibus, sed etiam cum Abbatisa, juxta declarationem Sac. Congr. Concilii datam dubio proposito per Commissarium Generalem Ord. Min. S. Francisci de anno 1654. Quærenti enim illi - An Regulares ad dicta Monasteria accedentes, & cum Abbatisa alloquentes, incurrerent pœnas in eisdem Decretis inflictas, quas incurrunt Regulares, qui accedunt, & loquuntur cum aliis Monialibus? Congregat. respondit - Regulares alloquentes cum Abbatisa incurrere easdem pœnas lib. 19. Decr. pag. 425. Item Subcollectores, qui accedunt ad collocutoria sine licentia Sac. Congreg. Concil. in Taurinen. 13. Maii 1628. Judices verò laici, qui accederent sine Episcopi venia pro interponendo Decreto in Contractu Virginis Sæcularis existentis in Monasterio, pœna pecuniaria mulctandi essent: quibus tamen per Episcopum, nisi ex legitima causa renuat, deneganda non erit Sac. Cong. Concil. in Anconitana 18. Novembr. 1645. l. 17. Dec. pag. 525. Clerici autem, Monacelli Form. Pars II.

qui Collocutoria frequentant, sunt suspendendi cap. Monasteria de vit. & honest. cleric.

18. Ut igitur Claufura Monialium ubique tuta reddatur, potest Episcopus illam visitare, etiam semota quacumque Superiorum Regularium negligentia, aut suspicione violationis, illisque irrequisitis, & inconsultis, non solum per se ipsum, sed etiam per suum Vicarium Generalem ad hoc speciale mandatum habentem, & in casu resistentiæ, poterit contra renuentes, & contradictores, ad pœnas etiam censurarum procedere, prout declaravit Congreg. Concilii in Limana 12. Augusti 1628. lib. 13. Dec. pag. 512. & in Augustana 12. Januarii 1630. lib. 14. Dec. pag. 171. & in Rhegien. 9. Novembr. 1630. dict. lib. 14. pag. 340. & in Colimbricen. 26. Maii 1640. & in Neapolitana 14. Novembr. 1648. lib. 18. Dec. pag. 529.

Cætera, quæ ad hanc rem pertinent, vide tom. 1. tit. 11. per tot. & in Appendice ad Decr. Urban. VIII. super access. Reg. ad Monast. Monial. pag. 309. & seqq.

Decreti publicationis Testamenti Parochi.

FORMULA VI.

SUMMARIUM.

- 1 Testamenta Parochorum manu conscripta debent publicari, ne voluntates Testatorum pereant.
 - 2 Testamenti Parochi manu conscripti publicatio fieri potest coram quocumque Judice Ordinario, & nu. 3.
 - 4 Testes examinati ad perpetuam, non probant, nisi fuerint examinati coram Judice.
- Testes examinati coram Judice incompetente, nihil probant, imò nec indicium faciunt, ibi.
- Testes nulliter examinati coram Judice competente faciunt indicium, & admuniculum. ibi.
- Testes examinati ad perpetuam si repeti non possunt, quia mortui, vel absentes sunt, probant. ibi.
- Testes examinati à Notario sine expressa

- pressa Judicis commissione, nihil probant, ibi.
- Testium examen in Criminalibus Notario committi non potest, ibi.
- 5 Testes concordantes cum Parocho in substantia dispositionis non dicuntur contrarii, licet in aliquo discordent.
- 6 Testis retractans in secundo examine primam depositionem coram Judice factam, standum est primo dicto.
- 7 Fallit regula in pluribus casibus, & n. 8. & 9.
- 10 Publicatio Testamenti à Parocho con-

- scripti fieri debet citatis interesse habentibus.
- 11 Testator, qui non habet heredes necessarios, non tenetur in foro conscientie bona relinquere consanguineis, quando non sunt in extrema necessitate, vel adest qui eos alere potest.
- 12 Camera Apostolica habet interesse in bonis Religiosi Apostatae decedentis contra Religionem.
- 13 Religiosi Domus S. Spiritus in Saxia de Urbe non possunt Testamenta condere.

VISIS COMPARITIONE, ET INSTANTIA N. coram nobis factis, & super publicatione Testamenti quondam N. loci N. manu Parochi N. conscripti, & exhibitum: visaque ejusdem Testamenti scriptura, & super veritate dispositionis hujusmodi d. Parocho, spontè se examini subiciente audito, ac ejus juramento recepto: *Examinatisque coram Nobis testibus, in eo per eundem Parochum adhibitis, eosque super toto tenore dicti Testamenti, cum depositione, & scriptura Parochi concordare reperto, etiamque etiam per proclama interesse habentibus, præfatum Testamentum dicti quondam N. publicavimus, & publicamus, & pro publicato, scripturaque publica haberi volumus, & pronunciamus, ac Instrumentum publicum, quatenus requiratur desuper confici, & extradi mandamus omni &c. Datum &c.*

N. Vic. Generalis N.

(Sive N. Judex Ordinarius locis N.)

N. Cancellarius.

ADNOTATIONES.

1. **VISIS COMPARITIONES, ET INSTANTIA.** Licet regulariter publicatio testamenti Parochi, fiat ad instantiam hæredis scripti, aut aliorum interesse habentium: nihilominus, si isti per incuriam, illam non peterent, vel nollent, potest, imò debet fieri ad petitionem ejusdem Parochi, vel Promotoris legatorum piorum Curie Episcopalis ex officio; nè propter ignorantiam plebis reputantis Scripturam Parochi, absque alia publicatione validam, & probantem esse, Testatorum voluntates pereant, ut jam monui tom. 1. annot. ad Form. 19. tit. 19. nu. 57. Ubi num. 24. etsi de praxi servanda verba fe-

cerim: quia tamen Formulam Decreti publicationis hujusmodi invitus dare neglexi: modo hic illam reponere, & proximè ibi traditam auctoritate firmare curavi.

2. Nam præter Tusch. quem allegavi littera T. conclus. 109. eadem tradit, & approbat Oinot. super Instit. tit. 10. de Testament. ordin. §. final. sic inquires: *Sine scriptura fit Testamentum nuncupativum, quando Testator non adhibito Notario, simpliciter exprimit suam voluntatem coram testibus &c.* Et quando hæres nominatus in tali Testamento vult, ut illud perpetuo probet, potest adire Magistratum illius loci, & petere ut testes coram quibus sic est nuncupatus hæres, cum aliis, qui interesse prætereendere velint citentur, in quorum

rum presentia producat heres memoriale a privato quodam scriptum (ecce Parochus) voluntatem Testatoris continens, ac petat testes examinari, ut deponat, an hæc fuerit ultima voluntas Testatoris, vel si nulla fuerit scriptura ab herede producta, testes nihilominus examinentur, & eorum depositiones deponantur ad acta Judicis, vel conficiantur super his publicum Instrumentum per quod semper ultima voluntas Testatoris probare possit.

3. Et sic vides ex hac doctrina, quod propositio per me firmat in annot. ad dist. form. 19. tit. 10. num. 45. & seqq. nempe, quod processus istius publicationis fieri possit coram quocumque Judice Ordinario, vera est: Etenim cum appellatione Magistratus veniant Judices Ordinarii, ut probat Marant. in sua prax. par. 4. in 5. dist. judic. num. 49. sequitur quod etiam Judex Ecclesiasticus, & non tantum laicus, (ut asserunt contrarii) sit competens: sicut enim insinuatio Donationis potest fieri coram quocumque Judice, etiam si Donator, & res donata non subest illius jurisdictioni, ut dicit Fenz. ad Stat. Urb. cap. 150. nu. 15. & seqq. ita & publicatio Testamenti privati, quæ insinuationi æquiparatur.

4. EXAMINATIS QUE CORAM NOBIS ETC. Ponitur in Decreto hæc clausula ad demonstrandum, quod testes recepti fuerunt legitime examinati: Nam examinati ad perpetuam rei memoriam non probant, nisi sint examinati coram Judice, ut dixit Rot. coram Duran. decis. 363. num. 7. & seqq. Si verò Judex, qui illos examinavit non erat competens, non solum non probarent, sed nec indicium facerent. Gratian. discept. 674. num. 16. Zuff. de legit. process. quæst. 54. num. 26. Si autem nulliter essent examinati, dummodò Judex sit competens, faciunt indicium, & adminiculum Nicol. lucubr. Can. lib. 2. tit. 20. num. 8. Testes verò examinati ad perpetuum, si repeti non possunt, quia sunt mortui, illorum examen probat, & substat. Gonzal. ad regul. 8. Gloss. 9. annot. contr. nullit. num. 76. Add. ad Greg. decis. 434. num. 18. Passerin. Tribun. Regul. quæst. 11. art.

2. num. 29. Testes demum examinati à Notario sine expressa Judicis commissione nihil probant, Rot. coram Coccin. decis. 182. num. 6. imò in criminalibus quod Examen testium Notario committi non possit, tenet expressè Giball. in Gloss. ad Const. Ægid. lib. 4. cap. 21. num. 3.

5. CONCORDARE REPERTO. Hoc est in substantialibus: nam si testes, & Parochus in aliquibus circumstantiis essent discordes, & in substantia dispositionis testamentaria convenirent, optimè concordarent, ad traditam per Rot. decis. 53. num. 13. & decis. 173. num. 8. part. 13. recent. Testium enim depositiones, ut reducantur ad concordiam, (ne actus destruat) semper facienda est omnis possibilis interpretatio, Rot. coram Pen. decis. 194. num. . . . & dec. 270. num. 22. part. 7. recent. & præsertim in hac materia, in qua Judex procedit extrajudicialiter, summarie, & sola veritate Scripturæ recognita.

6. Si autem aliquis testium, post depositionem coram Judice factam, illam in alio examin retractaret, standum esset primæ, & non secundæ depositioni. Gloss. in cap. per tuas verb. informare de probat. cap. cum in tua verb. in hoc casu vers. tamen si testes de test. & in cap. veniens il 2. verb. voluerunt eod. tit. & in cap. præterea verb. incontinenti, ubi Host. & Innoc. de test. cog. Rot. decis. 346. num. 2. par. 1. div. & in rec. par. 4. dec. 605. num. 3. Et ratio est; quia quando testis jurat in secundo examine, eo ipso jam declarat se perjurium qui prius falsum juravit. Secundò quia per primam depositionem jam jus quæsitum fuit parti, vel Fisco, quod idem testis non potest amplius arripere. Tertio denique, quia posterior depositio; semper laborat suspitione subornationis. Et hæc conclusio vera est, etiam si testis retractaret suam depositionem in articulo mortis, quia tertio cui fuerat per primam depositionem jus quæ situm, non potest prædicare, Cæs. de Graf. decis. 1. tit. de rest. in integr. Barbof. Vol. 16. num. 82. lib. 2. Grass. conf. lib. 5. de adult. & sup. conf. 1. num. 25.

7. Excipitur tamen primò, nisi testis incontinenti dictum suum corrigat, quia si corrigat ex intervallo subornatus præsumitur, Farinacc. *quest.* 66. *nu.* 127. vel nisi postea ex intervallo probabilissimam rationem asserat sui erroris, aut tam integre fidei persona sit, ut ipsi credi debeat asserenti fuisse deceptum, aut facti oblitum, modò correctio fiat ante publicationem testium.

8. Excipitur etiam secundò, nisi prior depositio extrà torturam spontè facta sit: posterior verò in tortura, tunc enim posterior depositio præfertur, si simus in personis, quibus sine tortura, fides non adhibetur, quales sunt viles, criminosi, infames; alii enim indebitè torquerentur.

9. Excipitur tertio, nisi posterius dictum testis, manifestis conjecturis, & præsumptionibus sit adminiculatum, & conjunctum, adeo ut non levitate, aut odio, non prece, aut pretio, sed justa omnino ex causa, testimonium correxisse appareat, tunc enim illi præfertur, sic limitant Pirhing. *in jus Canon. lib. 2. tit. 20. sect. 3. §. 5. nu. 159. & seqq.* & Passerin. *Trib. Regul. qu. 14. art. 4. per tot.* ubi alias limitationes affert.

10. **ETIAM PER PROCLAMA**. In publicatione facienda Testamenti privati de quo agimus, interesse habentes si certi sunt, legitimo modo citari debent, ceteri verò incerti per proclama, ut docet Marant. *in prax. par. 6. de citat. numer. 109.* At non sunt citandi neque vocandi tanquam pars; seu tanquam rei pro introductione iudicii, aut contestatione litis, sed solummodò citatione generali, ut compareant quatenus sua putaverint interesse, & si compareant, tunc comparent tanquam auctores, & eorum comparitio dicitur voluntaria, & non necessaria, ut per doctrinam Baldi *in l. testamenta omnia Cod. de testam.* tenet idem Marant. *d. prax. part. 4. distinct. 7. num. 62.* Tondut. *de prevent. par. 1. cap. 20. num. 15.* Ideòque si opponerent, aut exciperent contra publicationem faciendam, eorum exceptiones essent reji-

ciendæ, & reservandæ ad iudicium ordinarium coram suo Iudice: neque à pronuncia publicationis daretur appellatio, Marant. *d. prax. p. 6. de appellat. nu. 322.*

11. **INTERESSE HABENTIBUS**. Regulariter loquendo, interesse habentes, sunt parentes, & liberi, qui dicuntur hæredes necessarii, & his deficientibus, ceteri consanguinei Testatoris in gradu ab intestato successibiles, qui habere possunt in hæreditate defuncti. His autem, An Testator, (si Pauperes sunt) teneatur in foro conscientie hæreditatem relinquere? Navar. *in manual. confes. cap. 26. nu. 36. circa finem*, dubio sic respondet -- Quod verò aliqui dicunt Testatorem, qui nec Parentes, nec liberos, qui sunt necessarii hæres, habet, teneri ad relinquenda bona Cognatis pauperibus, nisi mali, & indigni sint, limitandum est, ut intelligatur de Cognatis extreme egentibus, quibus nullus alius proximior Cognatus est, qui eos alere possit, & velit, quia nulla lex naturalis, Divina, vel humana ad plus de præcepto obligat &c. Et ratio est quia ubi non est debitum legale, non est, quod restituatur, & cui nihil juris est, nihil juris aufertur, quia privatio præsupponit habitum: est enim fortè debitum morale, & antidorale: maximè quando personæ propinquæ non sunt multum conjunctæ, quarum cura specialis nobis non imminet, & si magnam necessitatem non patiantur D. Thom. 2. 2. part. 1. *quest. 32. art. 9. in resp. ad 1.*

12. Habere quoque interesse Camera Apostolica, si ageretur de Testamento Religiosi Apostatæ, & extra Claustra vagantis: quia bona omnia acquisita per Apostatas sive per illicitam negotiationem, sive per aliud exercitium, aut alio jure ipsis delata, pertinent ad Spolia favore dictæ Cameræ, vigore Constitut. Gregor. XIII. la 43. *Bullar. tom. 2. dummodò tamen extra Religionem decedant; si enim ad illam reverterentur, cum sint vere Religiosi, bona acquisita bonis Religionis incorporari deberent, ut tradit Pasqualig. addit. ad contr. Lauwet. de Fruct. par. 1. nu. 1095.*

13. Item haberent interesse Hospitale five Domus Ospitalarium Sancti Spiritus in Saxia Urbis, & cætera Nosocomia hujus instituti, si ageretur de Testamento alicujus Professi ejusdem Ordinis: quia licet hujusmodi Religiosi sint capaces retinendi, administrandi, & etiam per actus inter vivos in pios, & religiosos usus convertendi fructus Beneficiorum Ordinis, ipsi collatorum, ut ostendi tam. 1. in Appendic. annot. ad Const. Urban. VIII. 267. num. 12. 13. & 14. pag. 292. nihilominus per actum ultimæ voluntatis de illis, ac aliis bonis, nec disponere, nec Testamentum condere possunt, quamvis licentia præceptoris, seu Commendatoris Domus intercederet, prout expressè prohibuit Sac. Congreg. Visitationis Apostolicæ sub die 19. Jan. 1696. Decreto 3. & approbavit Congreg. Particularis quinque Cardinalium in d. causa super eorum votis deputator die 25. Julii ejusd. anni.

Testamenti Episcopi pro Anima defuncti ab intestato.

FORMULA XVII.

SUMMARIUM.

- 1 Qui habet Indultum testandi omiſſa omni ſolemnitate, poteſt teſtare per ſimplicem ſchedulam abſque teſtibus.
- 2 Infirmi Hoſpitalium poſſunt liberè diſponere de rebus ſuis.
- 3 Conſuetudo condendi Teſtamentum per Episcopum pro anima defuncti ab in-teſtato, eſt ſervanda cum condi-tionibus præſcriptis à Sac. Congr. & offertur Decretum n. 5.
- 6 Terminus ad exequendam Episcopî diſpoſitionem pro anima defuncti debet eſſe congruus.
- 7 Commiſſarii Fabricæ S. Petri de Urbe non poſſunt ſe ingerere in executione legatorum piorum, ubi Episcopus prævenit, vel eſt executor ſpecialiter deputatus, & n. 8.
- 9 Teſtes de obitu alicujus poſſunt recipi, & examinari per Judicem ex officio.
- 10 Confeſſio facta in articulo mortis, an & quando probet oſtenditur.
- 11 Clericus decedens ab in-teſtato, ſine hærede, Episcopus erit hæres, non autem Fiſcus laicalis.

HAvendoci riferito N. Parocho della Chiesa N. di questa Città di N. che sotto li del corrente mese sia morto N. senza haver fatto Testamento, o altra disposizione a prò, & in suffragio della propria Anima, e volendo noi secondo il lodevole costume, e consuetudine di questa nostra Diocesi supplire a questa mancanza, affinche l' Anima di detto defonto venga suffragata, & havendo ben considerato la qualità della persona, il valore dell' Eredità, sentito il di lui Erede ab intestato: invocato il nome del Signore Dio, disponiamo in nome di lui nel modo seguente.

Che N. Erede ab intestato, oltre le spese del funerale, sia tenuto, & obligato, si come noi l' obligamo erogare degl' effetti di detta Eredità scudi cento moneta nelle seguenti opere pie per suffragio dell' Anime di detto N. nel termine di giorni.

Per Messe basse da celebrarsi coll' elemosina manuale nelle Chiese da eleggersi da detto Erede

Per elemosine di pane al Convento de' PP. N.

Per un Calice, Patena, e Pianeta di diversi colori alla Chiesa N.

Per provvedimento di biancherie all' Ospedale N.

E que-